

"ULAŞTIRMA BAKANLIĞI HUKUKEN BİRİNCİ DERECEDE SORUMLUDUR"

Prof. Dr. Nükhet TURGUT
A.Ü. Hukuk Fakültesi Çevre Hukuku Anabilim Dalı

Apartmanınızdaki yer istasyonunu söktürmek için uzun bir uğraş verdiniz. İlk başaran da sizsiniz galiba?

İlk söktüren ben miyim bilmiyorum ama herhalde ortalığa ilk çıkan ben oldum. Hem ciddi anlamda bir mücadele verdiğim için, hem de mesleki anlamda karşı çıktığım için bu olay medyaya yansdı. Belki daha önceki yıllarda da bu istasyonlara karşı çıkmıştım. Herhalde öyle ki, benim elimde Yargıtay kararı vardı. Türkcüll, oy birliğini aramaksızın kat mülkiyeti kanununa aykırı olarak bir apartmana istasyon diktirmiş. O olayda da dava açılmış, Yargıtay'a gelmiş ve Yargıtay da kat mülkiyeti kanunu gereğince aleyhte karar vermiş. Yani daha önce söktürmüş birileri var.

Yer istasyonlarıyla daha önce ilgileniyor muydunuz?

Çevre hukuku öğretim üyesiyim ve çevre hukuku derya gibi bir alan; ben gece gündüz bu alanla ilgili çalışıyorum. Kitabım da var; bu seneki baskısında kirlilik bölümünde elektromanyetik kirliliğe yer vermeyi düşünüyordum. Bu arada Türkiye'de yoğun bir şekilde sorun olduğunu aslında benim olayımla birlikte öğrendim. Demek ki insanların daha yakından ilgili olabilmesi için başına gelmesi gerekiyor. Kısacası, elektromanyetik kirlilik ile mesleki olarak ilgileniyordum ama elimin altında hazır bir çalışma değildi. Bir tasarı şeklindedeydi. Birdenbire kendi apartmanımda bulunca buna programımda öncelik verdim. Dolayısıyla hem kişisel mücadelem hem de mesleki açıdan ikisini birleştirerek 7 aydır uğraşıyorum.

Yer İstasyonu apartmanınıza nasıl yerleştirildi?

Bu olayda çok ilginç yanlar var. Apartmanda tamirat yapılıyordu, etrafta iskeleler vardı. Ben de çok yoğun bir dönemimdeydim; bu nedenle apartmanda ne oluyor ne bitiyor diye çok ilgilenemedim. Apartmana bir takım insanlar girdi çıktı, ortalıkta kablolar vardı ama böyle bir şeye ihtimal vermedim. Çünkü bunun için toplantı gerekiyor, oybirliği gerekiyor. Meğerse o kablolar falan bu işin hazırlığıymış. Alt depoya girmişler, orada koskoca bir trafo yapmışlar. Hiç haberim olmadı çünkü ben en tepede oturuyorum. Daha sonra tam terasa çıkmak için geldiklerinde farkettim, çünkü benim kata çıkmak zorundalar. Yoksa daha önce durdurabilirdim ama iş işten geçmişti. Yasa dışı bir şekilde, toplantı yapılmadan işi bağlamışlar. Denetleyicinin durumu da bir başka tuhaflık. Hukukçu olmaya gerek yok, herkes bilir ki, denetleyicinin görevi yönetimin kanunsuz işlerini durdurmaktır ortak olmak değil. Kat maliklerinin haklarını yönetime karşı korur. Bu bir; ikincisi bu yönetici ve denetleyici yanlarına iki de kat malikini almışlar. O da ilginç, çünkü hiçbir kat malikinin diğer kat malikleri adına böyle bir sözleşmeye imza atma yetkisi olması mümkün değil. Daha ilginç olan yan da o iki kat malikinden birisinin, eşini temsilen hareket eden, eski Danıştay Başkanı Metin Güven oluşu. Bu sözleşmeyi de paraf etmiş, olayın başından sonuna kadar içinde. Nihayet son ilginç bir nokta; bu süreçte onay almak için dolaştırılan kağıtta bir kat malikine ait olduğu gözükken imza ve yazının taklit edilmiş olması. Daha sonra sözleşmeyi ele geçirdim. Yıllık beş bin

dolar, iki yıllık on bin dolar. Sözleşmeleri genellikle beş yıllık yapıyorlar. İlk önce işi iyi niyetle çözmeye çalıştım, hukukun durumunu, mahkemelerin durumunu biliyorum. Ama iyi niyetim karşılık görmedi. Başka bir ilginç olay daha oldu. Benim ihtar çekmem üzerine yönetim toplantı yapmak zorunda kaldı. Yani en başta yapılması gereken kat malikleri kurul toplantısını daha sonra yaptılar. Yapılan iş kanuna aykırı, bu işi biliyorlar, orada da eski bir kanun adamı var. Buna karşı çıkarlar diye toplantıya çok rahat gittim. Ama toplantıda salt oybirliği gerektiren bir konuda salt çoğunlukla bu kararı teyit ettiler. Şok geçirdim ve burada sözleşmeyi imzalayanların hepsinin ana gerekçesi aynı: "hukuken durum böyleymiş ama apartmana para lazım, o yüzden olacakmış". Üstelik ortada salt çoğunluk bile yok. Dolayısıyla hem İmar Kanunu çerçevesinde ilçe belediyesine müracaat ettim, hem de mahkemede dava açtım. Belediye yıkım kararı verdi, mahkeme de de ikinci duruşmada tedbir kararı alındı. Geldiler hemen mühürlədiler, faaliyeti durduruldu. Üçüncü duruşmada da mahkeme söktürme kararı verdi. Şu anda temyiz süresi işliyor, henüz süresi dolmadı. Herhalde artık temyize başvurma gibi bir mantıksızlık daha yapmazlar diye düşünüyorum.

İçişleri Bakanlığı'nın valilikleri uyarmasıyla başlayan; Sağlık, Çevre ve Milli Eğitim Bakanlıklarının genelgeleriyle süren cep telefonu baz istasyonlarının sağlığa verdiği zarar konusunda sonunda Ulaştırma Bakanı Enis Öksüz de ikna oldu. Daha önce genelge yayınlayarak önlem alınmasını isteyen bakanlara "Bilir bilmez atıyorlar" diyen Öksüz, 26 Temmuz 2000'de şu açıklamayı yaptı: "Baz istasyonlarının camilere, hastanelere, kreşlere, kamu kurum ve kuruluşlarına kurulmasının yaratacağı riskleri dikkate alıyoruz. İnsan sağlığı yanında elektrikli cihazlara da zarar verebilir. Buralara kurulması yanlıştır. Bu konuda Sağlık Bakanlığı, Çevre bakanlığı ve Milli Eğitim bakanlığı ile tam bir uyum içindeyiz. Baz istasyonu konusunda yönetmelik hazırlığındayız". Geçtiğimiz günlerde bu yönetmelik hazırlandı. Ancak yönetmeliğe göre tek sorumlu Ulaştırma Bakanlığı. Ayrıca evlerindeki yer istasyonu için GSM ölçümü yaptırmak isteyen vatandaşlar bedelini yatırmak zorunda.

Peki bu kat mülkiyeti kanunu dışında hukuksal olarak ne yapılabilir? Ortada bir boşluk var.

Olay hukuki açıdan da çok boyutlu; bir kere aynı apartmanda oturuyorsanız kat mülkiyeti kanunu geçerlidir. Ancak çoğu kez basına da yansıdığı gibi yan apartmanlara dikilmiş oluyor. Daha doğrusu siz kendi apartmanınıza dikilmesini önlüyorsunuz ama bir bakıyorsunuz yan apartmana para cazip geldiği için oraya dikilmiş. Üstelik üst kata dikilmişse etki alanı arttığı için çok daha tehlikedesiniz.

Orada da komşuluk hukuku devreye giriyor. Çevre hukuku ortaya çıktıktan sonra biz genel hukuk kavramını kullanmaya başladık. Klasik hukukçular "genel hukuk" dersiniz anlamazlar. Çevre hukuku bütün hukuk dallarını sorgulayarak geliyor. Kendine özgü, yepyeni bir dal. Böyle olunca biz diğer hukuk dallarına genel ya da geleneksel hukuk diyoruz. Bu olayda Kat Mülkiyeti Kanunu'nun dışında hukukta yine bazı olanaklar var. Bunlardan biri de Medeni Kanun'da yer alan "komşuluk hukuku"; yani yan apartmana dikmişlerse komşuluk hukuku gereğince mahkemelere dava açılarak onun önlenmesi talebinde bulunulabilir. Ancak, adli yargıda açılacak davada hassas nokta, yer istasyonunun sağlığa zararlı olduğunu ispatlamak. Sağlığa zararlı olduğunu ispatlamak için tarafsız bilim adamları, bilirkişiler bulacaksınız. Yani ispatlandığı takdirde bu yolla önlenebilir. Bu, adli yargı çerçevesinde yapılabilecekler.

Bir de İdare Hukuku çerçevesinde yapılabilecekler var. Sırf kendi apartmanınız için değil, diğer apartmanlara da takılmışsa yine İdare Hukuku'nun çerçevesi içinde ilçe belediyeleri yetkili. Belediye Kanunu ve İmar Kanunu çerçevesinde yetkililer, dolayısıyla bu hükümler çerçevesinde apartman yönetimlerinin belediyelerden aslında izin alması gerekli. İmar Kanunu'nda belirli hükümler var. Ben bu noktada "kamu hukukunun özel hukuka göre özelliği ve güzelliğini" buluyorum, çünkü bu alanda yeni sorunlara daha kolay yanıtlar bulabiliyorsunuz. İmar Kanunu ve Belediye Kanunu'nda genel, geniş hükümler vardır. O çerçevede belediyelerden izin alınması gerekiyor, çünkü apartmanda bir değişiklik yapılıyor. Bu yüzden müdahale edebiliyorlar ve yıkım kararı alabiliyorlar. Nitekim Çankaya Belediyesi ilk defa benim taraf olduğum bu olayda karar aldı. Ondan sonra da sanırım kararlar aldı ve almaya da devam ediyor.

Bunun ötesinde İdare Hukuku çerçevesinde genellikle hukukçuların da bilmediği başka bazı yönler de var. Mesela bu alanda kimler sorumlu ve

yetkili diye bakıp onların üstüne gitmek. Onların bir işlem yapmaları için üstüne gitmek, daha sonra da yapmadıkları takdirde bu sefer idari davada yargı açmak lazım. Bu bilinmiyorsa mesela.

Kimlerin yetkili olduğu belli mi?

İdare Hukuku çerçevesinde konuşuyoruz. İlk yetkili bir kere Ulaştırma Bakanlığı; yetkiden daha çok sorumlu kavramını kullanalım. İlk sorumlu o çünkü lisansı o veriyor. Dolayısıyla meydana bu GSM operatörlerine boş bırakamaz. Hiçbir şekilde GSM operatörlerine yan çıkma gibi bir tavır çizemez. O yüzden de bunun sonuçlarını düşünüp ona göre de tedbir almak zorunda. Dolayısıyla, mesela şu anda kişisel mağdurlar doğrudan doğruya Ulaştırma Bakanlığı'na başvurarak gerekenin yapılmasını zorlayabilirler ve yapılmadığı için de idari yargıya başvurup dava açabilirler.

Ondan sonra Çevre Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve Valilikler sorumlu. Benim kişisel olayımla uğraşırken mesleki yönümü de dahil ederek bütün bu birimlere dilekçeler yazdım. Aslına bakarsanız bu dilekçelerde

esas olarak mesleki yönüme ağırlık verdim. Bu kuruluşların hangi noktada ve ne ölçüde yetkili olduğunu hatırlatarak hepsini gerekeni yapmaya davet ettim. Çevre Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve valiliğe yazdığım dilekçelerde hareket noktam Çevre Kanunu oldu. Bu üç kuruluşu Çevre Kanunu çerçevesinde gerekeni yapmaya davet ettim çünkü Çevre Kanunu'nda ilgili bir 16. madde var, ona dayandım. Bir kere burada bir elektromanyetik kirlilik söz konusu; bizim Çevre Kanunu'nda yer alan kirlilik tanımı da geniş; yani demin dediğim gibi kamu açısından kurtarıcı maddelerden. Tanım geniş olduğu için ona dayanabiliyoruz. Madem elektromanyetik kirlilik Çevre Kanunu'nun getirdiği tanıma dahil, o halde kanunun getirdiği yükümlülükler ve yaptırımlar burada da uygulanabilir. Böylece adım adım gidebiliriz.

16. Madde'de bir yükümlülük var. "Tehlikeli hallerde faaliyetlerinin durdurulması " diyor. O maddede toplum sağlığı açısından tehlike gösteren durumlarda Sağlık Bakanlığı, Çevre Bakanlığı ve valiliklere yetki veriyor. Bu birimler duruma müdahale edip, gerçekten toplum sağlığı açısından tehlikeli olup olmadığını belirleyip, çevre kanununda belirtilen yaptırımları uygulamak zorundalar. Dilekçemde bunları yazdım ve bir süre sonra da Çevre Bakanlığı bir genelge çıkardı. Genelgede benim dilekçemde yazılan kimi ifadelere de yer verilmiş durumda. Genelgeden önce de valiliklerin yetkisi vardı ama genelgeden sonra iyice belirgin hale geldi. Hem kurulmuş olanlar hem de kurulacak olan istasyonlar açısından valilerin şu anda yetkisi var.

Ancak Çevre Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı genelge yayınladı. Ulaştırma Bakanı da "bu genelgelere uymayın" dedi.

Evet, böyle vahim bir durum var. Sağlık Bakanlığı'nın, Çevre Bakanlığı'nın yayınlaması zaten zorunlu. Zaten ben dilekçelerimde de belirttim ve onları göreve davet ettim. Onlar yayınlamasalardı bence görevlerini ihmal etmiş olacaktı. Millî Eğitim Bakanlığı da kendisine bağlı kamu kurum ve kuruluşlarını korumak kendi görev alanı çerçevesinde olduğu için böyle bir genelge yayınlamakta haklı; yani hukuken bunların hepsi geçerli. Ama hukuken mantıksız olan şey Ulaştırma Bakanı'nın beyanı; çünkü kamu hukukunda bunların hepsi yetkili birimler ve hukuken harekete geçmek zorundalar. Dolayısıyla hukuken görevini yapan kuruluşların çıkardığı metinler için bir bakanlık açıkça "bu genelgelere uymayın" diyorsa bu bir hukuk

"İhtiyat" İlkesi...

Bilimsel kesinlik yok ama "ihtiyat" ilkesi var. Bizim "Çevresel Etki Değerlendirmesi" (CED) diye bir aracımız var; yani birtakım faaliyetlere izin verilmeden önce, çevreye olan olumsuz etkileri değerlendiriliyor, bunlar azaltılmaya çalışılıyor; ondan sonra, "Tamam, sizler bu faaliyeti yapabilirsiniz" deniliyor. Yer istasyonlarında da aynı durum söz konusu. Burada iletişim hizmetinin yerine getirilmesine "evet" denilecek; ama buna "evet" denilmeden önce, çevreye olan olumsuz etkilerinin dikkate alınması ve önlenmesine çalışılması gerekiyor. Bu, Amerika'daki mevzuat çerçevesinde söz konusu; GSM operatörlerine yetkili birim tarafından lisans verilmeden önce, mevzuattaki bütün kurallara uyulması isteniyor. Bu kurallar arasında, biraz önceki açıklamalardaki ölçütler de var, başka koşullar da. Bunlara uygunsuz, taleplere lisans veriliyor ve belirli koşullar altında, bunlardan ayrı olarak, çevresel etki değerlendirmesine yönelik taleplerde bulunuluyor, değerlendirme yapılıyor; değerlendirme olumlu görülürse, izin veriliyor. Çevre hukukunun bir başka kavramını var; o da, çevre hukukunda kullanılan bir ilke; ihtiyat ilkesi. Bu ilke, hukukta kullandığımızda çok soyut kalıyor; hele bir geleneksel hukukçunun hiç anlayacağı bir ilke değil. Çünkü geleneksel hukukçu, veri ister; bilim adamları kesin veriler ortaya koyacak, hukukçu, o verileri esas alacak, ona göre değerlendirme yapacak.

Biraz önce Nesrin Seyhan, "Cep telefonlarının, yer istasyonlarının çevreye etkileri konusundaki araştırmalara hâlâ devam ediliyor" dedi. Kesin neden-sonuç ilişkileri ortaya konulamıyor. Cep telefonunun beyin tümörü yaptığı, yer istasyonunun kanser yaptığı, Alzheimer, Parkinson yaptığı söyleniyor; ama kesin bir neden-sonuç ilişkisi; "Şu bölgede, şu insan şu kadar yaşadı ve bu istasyon yüzünden, kanserden öldü" şeklinde, bilimsel çerçevede ortaya koyacak kesin veriler şu anda yok. GSM operatörleri bu bilimsel belirsizliği kendi lehlerine kullanıyorlar. "Böyle bir kesin belirleme yok; o halde burada bir zarar yok" diyorlar. Bunun sonucu; "Biz istasyonları istediğimiz yere, istediğimiz gibi kurulum; zaten bir hizmet görüyoruz." olamaz. Bütün bu araştırmalar sonucunda, hiçbir bilim adamının "Bunlar zararsızdır" diye genel bir belirleme yapacağını, kabul edemiyorum. Yani, "GSM operatörleri zararsızdır" diyemezler. O zaman soracaksınız; "Zararsız da bu ölçütler niye belirlendi?"

Çevre hukuku, zarar yerine, "tehlike" kavramını kullanmaya çalışıyor. Yani kesin bir zarar ortada ispatlanmış bulunmayabilir; ama bu arada bir tehlike söz konusu. Bütün bilim adamları, biyolojik etkilerinin olduğu konusunda hem fikir. O halde, bu etkiler var; bu etkilerden biz, "tehlike" kavramına geliyoruz. Ne diyoruz; "Canlı organizmalar üzerinde tehlike yaratılıyor, var." O halde, hukuk ne yapsın? Kesin bulgular beklenene kadar, hareketsiz kalmak gibi bir yol seçilemez; "tehlike" kavramı esas alınarak, önlemler alınmalıdır. İhtiyat ilkesinin özü bu; yani, tehlikeyi, riski göze almak değil; tehlikeyi, riski dikkate alarak, önlemleri düşünmek gerekiyor.

Nükhet Turgut

A.Ü. Hukuk Fakültesi Çevre Hukuku Anabilim Dalı

devletinde bir devlet adamının asla yapmaması gereken bir hatadır. Onun yapması gereken, lisansı ilk kendi verdiği için, düzenlemeleri yapmak istiyorsa bunun gerekli yönetmeliğini ya da yasasını hazırlamaktır. Ya da ortada bir telsiz yasası var, zaman kaybederiz falan diyorsa ona geçici bir madde koyabilir. Burada önemli olan sorunu çözmek, o nedenle diğer bakanlıkları hiçbir şekilde kınayamaz ve "genelgeye uymayın" demenin hiçbir hukuki temeli de yoktur.

Yine sanıyorum verilen bu beyanda daha vahim bir nokta; bu çerçevede tek yetkili olarak kendini görüyor. O şu mantıkla öyle görüyor. Başta meydanı GSM operatörlerine boş bırakmış; dolayısıyla tek yetkili olarak orada getireceği kuralları da doğrudan doğruya kendisi üstlenmek istiyor ki, yine o meydanı boş bırakma durumunu başkaları çok fazla zorlamasın. Kuralları yumuşak tutacak. Şahsen benim böyle bir kuşku doğdu. Ancak böyle bir şey de yapamaz çünkü birlikte hareket etmek zorundalar. Yani "siz değil ben yetkiliyim; siz aradan çıkın" diyemez. Sağlık Bakanlığı'na da, valiliklere de diyemez, Çevre Bakanlığı'na hiç diyemez. Çünkü ortada bir kirillik varsa, bunun insan sağlığına yönelik etkileri konusunda hem Çevre Bakanlığı, hem Sağlık Bakanlığı olayın içerisine girmek zorundadır. Nitekim Amerika'da, insanların maruz kalacağı izin verilebilir radyasyon miktarına yönelik standartların belirlenmesinde EPA-Amerika'daki Bağımsız Çevre Kuruluşu Birimi devreye girmiş durumda. Birlikte hazırlanıyor. Orada telekomünikasyonla ilgilenen bağımsız bir kuruluş var; o kuruluş da olayın içerisinde, ancak o kuruluşun ilişkisi daha çok teknik yönleriyle ilgili. Sağlığa etkisi, yerleşim alanlarına etkisi konusunda çevreyle ilgili birimler ve yerel birimler devreye giriyor.

Bizde ilçe belediyeleri durdurma kararı alabilir ve alıyor, GSM operatörleri bu konuda ne yapıyor, itiraz ediyor mu bilmiyorum ama bu konuda ilçe belediyelerine de itiraz edemezler, çünkü onlar da yetkilerini kullanıyorlar.

Şu anda susuyorlar, herhangi bir açıklamaları yok, beklemedeler. Enis Öksüz de şunu ileri sürüyor: Bu bazı istasyonlarının yaydığı radyoaktivite zaten standartların üzerinde değil, çok çok altında; herkes bilip bilmeden konuşuyor.

İşin ilginç yanı, benim gazetelerden okuduğum kadarıyla, istasyonları toplu halde kulelere

yerleştirmekten bahsediyor galiba. Hem bunların ilk önce tehlikesiz olduğundan bahsediyor, hem de kulelere yerleştirmekten bahsediyor. Ama onlar çok daha tehlikeli diyor. Kendi kendini tuzağa düşürüyor. İlk önce bunlar için tehlikesiz diyor, ötekiler için konuşurken çok daha tehlikeli diyerek, bunların da tehlikeli olduğunu ister istemez kabul etmiş oluyor.

Yasadaki boşlukları gidermek ve gerekenleri yapmak için ne tür yeni yasalar çıkarmak lazım?

Aslında ABD ve Avrupa'daki bazı ülkeleri esas alacak olursanız bu konu tek bir birim tarafından çıkarılacak bir yasada düzenlenmiyor, çünkü gerçekten değışik birimler yetkili. Bir kişi yetkili olsun denemez çünkü çevre sorununun kendisi çok yönlü. Olayın karakteri çok yönlü olduğu için ister istemez değışik birimlerin işin içinde olması gerekiyor. Yapılması gereken şey koordineli bir şekilde, eşgüdüm içerisinde hareket etmektir. řu anda Ulaştırma Bakanlığı'nın bir yasa ya da yönetmelik hazırladığını duydum ama bunu tek başına hazırlayamaz. İnsanların maruz kalacağı radyasyon ölçümlerini de buraya alacaksa ister istemez Sağlık Bakanlığı ve Çevre Bakanlığı'nın görüşünü almak durumunda.

Diyelim ki, herhangi bir vatandaşın apartmanında baz istasyonu var. GSM ölçümü isteyebilir mi?

Orada hassas bir nokta var, bir açıklık var. Genelgeye göre valiliklerden isteyebilirler. Valilikler de TÜBİTAK ve ilgili üniversitelerden yardım isteyecek. Ama bu ölçümün mali bir boyutu var, belirli bir parayı gerektiriyor. Bu para kimin tarafından karşılanacak? Bence bunu da kendilerinin halletmesi gerekiyor ve bu ölçümün ve maliyetinin de GSM operatörlerine yüklenmesi gerekiyor. Çünkü normalde hukuki düzenlemelerde, ABD'deki uygulamalarda GSM operatörleri gerekli izni alabilmek için başvurmadan önce bütün ölçümleri yapıp, gerekli verilerle başvurmak zorunda. Dolayısıyla aynı noktaya geliyoruz: sorumluluk Ulaştırma Bakanlığı'nda. Ulaştırma Bakanlığı genelgeye karşı çıkmaktansa, ölçümlerin yapılabilmesi için GSM operatörlerini harekete geçirmek durumunda. Bu ölçümleri istemesine hiçbir engel yok. Sıkışınca hukukta boşluk var deniyor ama burada hiçbir boşluk yok. Öyle olsa bizim hukuk devletinde yaşayamamamız gerekir, çünkü her zaman yepyeni sorunlar çıkacak. Hemen net bir şey söyleyemeyebiliriz. Ama varolan, geleneksel kuralları yorumlayabiliriz. O nedenle bu sorun Ulaştırma Bakanlığı'nın birinci derecede sorumluluğu altındadır. ◀

Kümülatif etki deęerlendirilmeli...

Bu ihtiyat ilkesinin uygulanması çerçevesinde ölçütler belirlenirken, yine dikkate alınması gereken ve mevzuata da yansıtılması gereken bir noktayı daha vurgulamak istiyorum. Biraz önce söz edilen ölçütler, yer istasyonları tek tek esas alınarak belirlenmiş ölçütler değil; kümülatif etkiler belirlenerek saptanmış ölçütlerdir. Amerika'daki yapılan mevzuatta ve buna yönelik açıklayıcı tebliğde bu açıkça belirtiliyor. Yaşadığımız sorunda göreceksiniz, bir apartmana bir tane firma yer istasyonu kuruyor; ortada rekabet var ya, yandaki apartmana da, bir başka operatör yer istasyonu kuruyor. Dolayısıyla, bakıyorsunuz, kısa, dar bir alan içerisinde, çok sayıda yer istasyonu var. Kümülatif etkinin esas alınması demek; normalde eğer bir oran, bir istasyon için öngörölmüşse; bu oran, 5 istasyon olan alanda, 5 istasyon arasında paylaşılmalıdır, yani her birisinin bir hakkı yok. Bu çok önemli; çünkü mevzuata da yansıyor ve Amerikan uygulamasında, buradaki sorumluluk operatörlere yükleniyor. Eđer, operatör, belirli bir yerde yer istasyonu yerleştirmek için müracaatta bulunursa, ondan yerleştirmek istediği alandaki elektromanyetik alanın ne olduğu, hangi güçte olduğu, ne durumda olduğu konusunda bilgi talep ediliyor ve bilgileri de dokümanlarla desteklemek durumunda ve kendi aralarında bunu halletmek durumundalar. Eđer yerleşik alan, daha önce kurulmuş istasyonlar diyelim ki, 0.1 birimin 0.7'sini tamamlamışlarsa, yeni kurulacak oradaki istasyon ancak orada 0.3 hakkı olduğunu bilerek oraya girmek durumundadır; 0.3'ün üstüne çıkamaz. Aksi takdirde, kendisine bir başka yer aramak durumunda. Yönetmelik hazırlanırken, bu gibi hassas noktaların da dikkate alınması gerekiyor.

Nükhet Turgut

A.Ü. Hukuk Fakölteesi Çevre Hukuku Anabilim Dalı